

El turisme i l'expansió urbanística impulsen l'abandonament de terres al Pirineu

Una recerca de la UdL identifica les zones amb risc a tot el massís, tret de Navarra

Lleida - El turisme, els esports de muntanya com l'esquí i les segones residències afavorides per les bones connexions viàries augmenten l'abandonament de terres agrícoles i pastures als Pirineus. Així ho diu una recerca liderada per la Universitat de Lleida (UdL), amb la participació de la Universitat de Saragossa (Unizar) que acaba de publicar la revista 'Landscape and Urban Planning'. El model geoespacial revela que el major risc es concentra a l'extrem oriental del massís, a les subcomarques de la Cerdanya, Ripollès, Garrotxa, la Selva, Osona i nord del Berguedà; però també al Pirineu Central, des del Pallars Jussà fins a les comarques aragoneses de la Ribagorça, el Sobarbe i l'Alt Gállego. De fet, només Navarra quedaria fora del màxim perill.

Les investigadores i els investigadors de la UdL i Unizar han ajustat un model d'alt rendiment predictiu que calcula la probabilitat d'abandonament de terres al Pirineu combinant algorismes d'aprenentatge automàtic, dades geoespacionals i observacions històriques del territori entre el 1980 i el 2019. Les taxes d'abandonament més elevades es troben als nuclis rurals i pobles de les valls inferiors on el turisme i les activitats recreatives han proliferat al llarg dels anys. Les connexions ràpides de les principals àrees metropolitanes de Barcelona (autovies C-17 i C-16) i Saragossa (A-23, A-21, N-330 i N-240) amb les zones de muntanya també han contribuït a la proliferació de segones residències i altres formes d'allotjament, com ara càmpings i hotels.

Els resultats assenyalen que l'abandonament és més probable a l'est del Pirineu català, amb moltes zones de probabilitat molt alta de ser abandonades en el futur. Les taxes són mitjaneres-altes fins a la frontera entre Aragó i Catalunya. El Pirineu central, que s'estén des del Pallars Sobirà fins a la Jacetània, presenta més variabilitat. Els valors de probabilitat són molt baixos fins i al voltant de les àrees protegides, però més alts en llocs especialitzats en turisme rural o esquí, especialment a la Val d'Aran, el Sobarbe i l'Alt Gállego. La probabilitat d'abandonament prevista a prop de les estacions d'esquí és més alta a l'Aragó que a Catalunya, "el que suggereix que aquestes instal·lacions no fomenten l'abandonament per si mateixes sinó per la seva oferta lúdica complementària", assenyala l'article.

En línies generals, "la facilitat d'accés a infraestructures viàries d'alta capacitat, lluny de contribuir a la fixació de la població rural al territori, afavoreix l'expansió de centres turístics i d'habitatges d'oci que acaba a l'abandonament de les terres agrícoles", destaca l'investigador de la UdL i signant principal de l'article, Pere Joan Gelabert. "La pandèmia de la covid-19 ha demostrat que és arriscat

confiar econòmicament només del turisme, mentre que la diversificació promou economies resilents", reflexiona.

Les investigadores i investigadors creuen que la identificació de llocs estratègics on l'abandonament de terres serà més probable en el futur és fonamental en el disseny de polítiques efectives per prevenir i revertir el procés i els seus impactes associats. "Els nostres resultats permeten a les autoritats prendre decisions a múltiples escales, des de plans locals de gestió de la terra fins a programes de polítiques a tota la regió", recullen les conclusions. En aquest sentit, aposten per la recuperació de pràctiques agrícoles tradicionals, o reinventades a partir de la introducció de noves iniciatives bioeconòmiques, i la seva integració amb activitats recreatives i noves modalitats turístiques per evitar el procés d'abandonament i evitar la degradació ecològica i cultural.

Un altre estudi de personal investigador de la UdL i Unizar, publicat a 'Remote Sensing of Environment', ha constatat com les espècies forestals tornen a cobrir els camps de cultius abandonats i les àrees obertes dels Pirineus. Aquest recobriment natural, conegut com a successió secundària, consisteix en la colonització per les espècies arbustives durant els primers 5 anys i pel desenvolupament de l'estrat arbori a partir dels 10-15 anys. La recerca firma que en l'última dècada s'han abandonat 6.000 hectàrees cada any. La zona "envaïda" pel bosc representa el 66% de les pastures pirinenques.